

„mózh v mojih opraviilih bile. Pa tudi mojim ljudim Indianam so vefelje florile in takó sazhetek indianfkiga kmetijftva ofnovále.“

„Réf je tudi, de fo me savolj tega famogoltni koshuharfkí kupzi foverashiti sazhéli, kféri fi vfe prisadevajo, de bi poduzhenja divjakov in mojim prisadevanju, jih kmetije uzhiti, napotja delali.“

„Jes fi pa miflim: Vfaka dóbra nova rézh in vfaka pokufhnja na fvetu, ki kaj dobriga obé-ta, fe mora s mnogotermi sadershki bojevati, predin vfe napotja premaga in zhlovéftvu fre-zho prinéfe.“

„Kakor je kmetijftvo med Indiani v mojih fefvernih krajih fhe révno, tako fe je fhe v tifkih krajih sdrushenih dershav v féverni Ameriki *) povsdsnigilo, kjér fo ljudje fhe bolj sbrifani in poduzheni. Ni mogozhe verjeti, h kakfhni polnomafli de fia tam umetna pridnoft in zhlo-vefhki um kmetijo in obertnoft v takó kratkim zhafu povsdsnigila. Ako mi ravno ni mogozhe veliko pifatí, kér fim predaljezh od tifkih krajev, de fe fam ne morem od vlíga preprizhati: vunder opomniti hozhem, kar fim pred 7. létmi, ko fim fkosi tife kraje popotoval, vidil in posnej-fhi v novizah bral in pripovedovati flifhal.“

„Zhe popotnik, ki fkosi té dershavé hodi, na kmetijfko gofpodaríftvo gleda, fe mora zhudití, koliko zhlovek s fvojim umam in pridnoftjo floriti samore; sakaj tukaj fe vidijo fkopani vodotoki (kanali), vezh fto mil daljezh, zhes méfta in deshele, gojsde in terde fkalé peljani, po kférih fe veliko fto bark vósi, v kférih je mogozhe, fhe zlo v kréber in navsdol peljati. Na vfe kraje nesmérjenih deshel fo shelésne zéfte, po kférih vosove s blagam in s ljudmi oblosheni, kakor ptizhi pod nebam, naglo prepelavajo. Vfak dan je mogozhe s njimi fe peljati, kamor kdo hózhe, in v 3 do 4 dnéh fe pride sa 10 tolarjev 1000 mil daljezh. Shivina vfake forte nar lépfhiga plemena fe v téh deshelah v velikim fhteivilu vidi, ktero fo vezhidel od nar perviga in nar lépfhiga plemena is Evrope v Ameriko prepeljati.“

„Neismerjeni gojsdi od pridnih rók od milionov ljudi sginejo, kakor simfki fneg pred pomladanj-fkim jushnim vetram, in nove kmetije, hifhe, vafi in méfta raftejo, kakor gobe is semljé.“

„Neisfhteto fhteivilo Evropejzov, ki fo fe fim prefelili, fe mirno s rojáki v pridnofti in kupzhii fkufha in filno rodovitna semlja obrodi is serna 40 — 60 sernov in vezh lét je ni tré-ba gnojiti.“

(Konez sledí.)

Škodljiva navada.

Mnogo lepíga se učíte iz naših novic, in če bodete vse umno preudarili, Vas ne bo grivalo, de ste nje brali; ali kadar Vi jablanec vsadite, se po pameti ne nadjate, de Vam bo že prvo leto rodilo. Tako tudi vse, kar se človek naučí, največ le po času svoj lepí sad rodí. Tudi pri tem, kar bom Vam zdaj na kratkim povedal, bodete gotovo, ali le po nekim času vesele posledice vidili. Oberite in bogajte. — V nekférih nemških novicah so se zdrav-niki pertožili, de ljudje, posebno pa ženske, kar

imajo nositi, vse na glavi nosijo; potem se jih je dosti združilo, de tige ne bodo več dopušali. Pa zakaj to? bodete pitali. Vidite, moji ljubi! posebno pri otrokih je ta navada škodljiva, de bodi kaj. Skušajte famo pri detetu na glavicí, kako je hro-metanec ali hrustanec mehek; pritisknite, pa bo po-čilo, in otrok si je siročé za vse svoje dni. Potler otrok rase neke leta, de se hrustanec malo vterdi, pa mu že nalagate take bremena na glavo, ko bi železno bučo imel. In desi je ravno hrustanec se vkostnil, je vender le res, de so možgani ravno tam naj blizo, gde je teža naj hujši. Možgani so uzrok, bi rekel, naše pameti, vzemite komu mož-gane, pa bo taki blodež ali pa top in slaboumen. Zdaj si lahko premislite, de nam nošenje težkih bremen morde pameti ne odvzeme, pa vender nam njo skratí in slabi. Jez, ki Vam to písem, sem si to negda sam skusil; vselej, kadar sem kaj na glavi nosil, mi je glava nekaj oslabela, in tako mi je bilo, ko de je vse v omot šlo. Vem de se Vašim otrokam tudi takó godí, samo de tisti tega tako neobčutijo, ki so temu že navajeni. — Ljubeznivi moji Slovenci, veliko še bi se Vam od tega imelo povedati, ali jez nečem več; s timi redicami sem Vas hotel samo malo k temu obrniti, de bi še rajši poslušali, kar bo morebiti kadaj kferi vračnik od tega več povedal, in veselilo bi me, de bi mi v naših novicah kaj več od tega brali, pa tudi, de bi zvedil, de je kdo moje svetovanje prijel.

Ivan M. v malim Stajerju.

Slovstvo.

(Kolo). Vsaki domorođec z veseljem gleda, kako se duh ljubezni do vsega, kar je domorodno bolj in bolj v Slavjaníh oživljuje; kako se mnogi učeni može perzadevajo, de bi nekoliko nadome-stili, kar je do zdaj zamujeniga. V tej reči nam južni sosedje, ko rane zvezde naprej svetijo, ki v domačim vinogradu delajoči vsako leto več bukev polnih slavjanskiga duha na svitlo dajajo. Mimo družih je posebno spomina vredno delo, ki pod naslovom: „Kolo, članci za literaturu, umetnost i národní život“ (življenje) letno v Za-grebu na svitlo izhaja. Izdajavci so gg. Rakovac, Št. Vraz in L. Vukotinović, kferi so kakor varli spisatelji celim slavjanskim svetu znani. V „Kolo“ se jemljejo vsake sorte domorodni spisi z vsih krajev slavjanske zemlje. Zaderžaj, ki je že v nadslavu zapopaden, posebno na tanjko napredova-nje Slavjanov obseguje. G. Rakovac v predgo-voru I. zvezka 1842 pravi: „Naše Kolo je vsaki-mu pisavcu odperto, samo naj ne píše zoper duha sloge, in zdraviga napredovanja.“ Nemški poslani spíši se v domači jezik prestavljajo. Letas je že tretja kniga rečeniga dela na svitlo dana. Perva zvezika po 40 krajcerjev srebra veljata, tretji 45 krajcerjev. Dobi se po vsakim bukvarji iz Zagreba.

Povedka.

(O hernika), ki je na smertni postelji leshal, obífe fíar prijatel in ga vprašha: „kako fe kaj v hífhi godí?“ „V moji hífhi — mu odgovori — je dvojni strah:“ „eniga imam jeft, k fe bo-jim umreti, drusiga ima pa moj vnuk, ki fe boji, de bi jeft sopet ne osdravil.“

Kmetijfke opravila v mefzu Velikitravnu.

V tem mefzu mora vfe spomladanjfko fejánje dokonzhano biti, ki ni bilo v poprejšnjim mefzu

*) Prebivavzi téh dershav fo vezhidel Evropejzi fkoraj vfh národov, potébnó pa Anglijani, Franzosi, Némzi. Ho-landarji, ki fo fe v Ameriko prefelili. Vfako léto jih gré pa fhe veliko is Evrope sa njimi.

florjeno. Prav florifh, zhe mehkotne fémeha in se-
lišha, ktere bi flana fhe morila, le h konzu mefza
v semljo dénefh. Kapufove in repne pošadike pred
desham na vézher vřádi. Prevlézi ali prekopluj
krompir, ko je do tréh pavzov odrafil; ravno tako
obdeluj tudi drugo fadivno raftje. — Plevél is ja-
riga shita potrebi. — Dételo v zvétju pokofi, in
dobro pošufheno v lépim vremenu spravljaj. — Šju-
traj in svezhër pridno obéráj kébre in gófénze;
pošébnó fe perkasuje v tém méfzu hudo fhkodljiva
gófénza, imenovana Šreberniza, ki je rujavkafozher-
na, prezej dolga in s kozinzami porafhena. Najdel
jo bofh med rogovilami drevja. Nikar je ne per-
sanefi; sakaj veliko fhkode naredi. — S kébrov de-
laj masilo sa koléfa masati: vsemi dva píkra ali
lonza, deni eniga verh drusiga na oginj. Šgorej-
niga na dnu prevertaj tako, de se bo is gorni-
ga prevertaniga lahko maft v sdolajnega ístekala.
— Gófénze, mravlje, léfne ufhi, ófe in ferfhéne,
ki radi v drevju salégo délajo in tako drevju fhkod-
vajo, satiraj. — Per fadnimu mladimu drevju poš-
firanfke mladike gladko poréshi. — Novo sa fajene
drevéfa, de ti bojo naglo raftle in kmalo rodile,
ob fufhi salivaj, trébi in zhédi, perft po verhu srah-
ljaj, de bo mogla semlja potreben dober srak na fe
vlézhi. — Zhédi pridno fhtale; glej na to, de bo
tvoja shivina iméla mehko, fnashno in sdravo le-
shifhe. Pošébnó v tém méfzu, ker shivina selene
ali frove klaje dobi, je tréba tudi bolj pogoftama
naftiljati. — Seleno klajo sméfhaj, s flamo, de ne
bo shivino napihvala. Poprej ko jo sjutraj na pa-
fho shenefh, pokladaj ji malo fuhe kerme v fhtalji,

de ne sboli. **Ovzé**, prédin jih bofh ftrigel, dobro
okopaj, in ozhédi, de lépfhi volno dobifh. — Ptize,
poftavim: fnize, berklese, tafhize, pénize in druge
take male shvergolevze, kteri od zhervov shivé ne
pregajnaj od hífhe in verta, fhe vabi jih, versi jim
kaj sa posobati, gnésd jim ne podéráj, ne pufti jih
loviti, ker nobena rezh gófénz bolj ne smanjflha,
kakor take ptize. — Kadar resh zveté, kurja shi-
val, rada piko dóbi, de fe odverne, vfaki dan vod-
no korito operi, frifhne vode ji sa piti nalji, in en
malo kimelna v to vodo versi. — Okoli konza téga
méfza ti bojo zhbéle rojile, imej tedej fkerbno okó,
de ti roj pobégnil ne bo. K.

Vganjka.

Kdor dela, nezhe; kdor ukashe delati, ne potrebu-
je; kdor pa potrebuje, sa to ne vé. Kaj je to? B. Je....

Shitni kup.	U Ljubljani		U Krajnu	
	1. Velikitrav- na.		29. Malitrav- na.	
	fl.	kr.	fl.	kr.
1 mernik Pfhénize domazhe	1	22	1	28
1 „ „ banafhke	1	25	1	29
1 „ Turfhize . . .	1	2	—	—
1 „ Šorfhize . . .	1	8	—	—
1 „ Ershi . . .	—	59	1	4
1 „ Jezhmena . . .	—	50	—	57
1 „ Profa . . .	1	2	1	2
1 „ Ajde . . .	—	57	1	7
1 „ Ovfa . . .	—	36	—	40

Osnanilo.

Prav veliko prejemavzov nafhíh „Noviz“ prebiva v krajih, kjer vinfka terte rafté; med tém
jih je pa gotovo lepa mnoshiza, ki imajo s vinorejo opraviti. De je pa vinoreja zhes in zhes v vřih
fvojih rasdelkih vezhidel fhe le is debeliga, nam bo pazh vfak umen vinogradnik rad verjel, kteri vé,
de njene opravila nifo kaka kajbodi rezh in de fe na ponatorne poštáve opérájo, ktere fo prav malo
vinogradnikam snane.

Ravno sató miflimo tudi, de bomo prav veliko bravzam nafhíh Noviz vřtregli, zhe jim zeli
podúk od vinoréje v róke podamo, in fizer od nekiga moshá, zhigar imé nam je she dovelj, mifliti fi,
kaj prav verliga in pošébniga perzhakovati od njega. Zhaftitljivi gofp. Matija Vertovz, tovarfh z. k.
kmetijfke drushbe, in fajmofhter per f. Vidu nad Ipavo, fo fklenili, fvoje vezh ko tridesetletné fkuflh-
nje od vinoréje v nafhíh Novizah osnaniti in rasglaftiti.

S vefeljem in hvalefhnoftjo bo vfak nogradnik njih fkuflhnje in podúke prevsel, ki od mo-
sha is-hajajo, kteriga fte umetnoft in dolga fkuflhnja mojftira per vinoréji poterdile. Po njemu je vinoréja
v Ipavi in ob meji Gorifhke komifije veliko koriftnih poprav pridobila. Le en glaf gre od njega, de
fe v njegovimu klétu, v zeli Ipavi nar bolj kapljiza najde. Sató, ki kupzi s vinam njegovo blago nar
vezh obrajtajo in zhíflajo, je veliko ljudi ménilo, de mora pošébné fkrivnofti imeti, de vé od vřih
drusih Ipavzov nar bolj s vinam v zaker iti. — Tazih fkrivnofti je pazh veliko, ktere bi fe — fame na
sebi — mafikterimu majhine rezhi sdéle, vse fкупaj pa to flóre, kar umetnoft vinoréje imenujemo. Vfe
fvoje dela in fkrivnofti per vinoréji nam hozhejo gofp. fajmofhter osnaniti. Ko fo nam fami pred ne-
kimi tedni vefélo osnanilo podelili, de nam miflijo poduk vinoréje sa Novize pošlati, fo nam to s nafléd-
nimi befédami osnanili: „Ni dávno, kar fim 61 léto fvoje flarofti naftopil; kratik je zhař,
ki mi ga je shivetí fhe, in preden fe k ozhakam na pot podam, hozhem vse fvoje
fkrivnofti — majhine rezhi fo namrezh, na ktérih je pa vender veliko leshijozhiga, —
fvojim dragim vinogradnikam rasodeti, in sheljim, de bi bile, kolikor je mogozhe,
povfod rasglafe.“

Vinoréja bo od zhafa do zhafa v perlognih líftih na svetlo dajana, takó, de fe bodo potém,
ko bo konzhana, vří lífti v edine bukvice fkupej svesati dali. Po tém takim bodo prejemavzi nafhíh
Noviz koriftné in potrebne bukvice prejeli, in fizer bres vfíga plazhila. Ravno sató fmo jim tudi
obras (velikofh) navadnih bukev svoljili; podúk bode fhel v njih vedno naprej, bres de bi po navadnim
„Dalje fledi“ prejenjal. Safran tega fe bo more biti vezhkrat na konzú eniga lífta, v fredi eniga
řavka prejenjati moglo, zhe fe lih takó naleti. To naj bo k rasumnofti nafhíh bravzov rezhenó, preden
jim imenovani podúk vinoréje v róke podamo.

Vredníftvó.

Danařhnimu líftu je prvi del vinoréje perdján.

V Ljubljani. Natířnil in saloshil Josheř Blasnik.